

Državni izpitni center

M 1 5 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Podobe človeka v egipčanski umetnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	3	tri od: ♦ Vladar je večji od drugih, na glavi nosi značilno krono (Zgornjega in Spodnjega Egipta), v rokah ima žezlo. ♦ Je neusmiljen, odloča o življenju in smrti drugih. ♦ Označen je s kartušo. Oblečen je v obredno opravo. ♦ Je neustrašen bojevnik, gleda trupla sovražnikov. ♦ Kot božanstvo v podobi bika tepta sovražnika in uničuje mesto. ♦ Dva panterja nosita sončni disk.	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ relief	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: ♦ idealizacija vladarja ♦ tipizacija ♦ statičnost ♦ toga hierarhična drža ♦ frontalna postavitvev ♦ upoštevanje kanona	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ pisar	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Značilen je večji realizem. ♦ Pisar je moški v srednjih letih, ima mlahavo telo (ni idealiziran). ♦ Prikazan je žanrsko (sedi po turško, v rokah drži pisalo, med nogami ima tablico).	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ kultnemu čaščenju mrtvih ♦ na stenah egipčanskih grobnic, templjev, nagrobni opremi	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	3	♦ tostransko pokojnikovo življenje ♦ pogrebne obrede, ki so jih opravili zanj ♦ njegovo življenje v onostranstvu	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pri egipčanskem kanonu je bila podoba človeka skozi tisočletja strogo določena: drža je negibna, osebe so upodabljali iz dveh očišč: obraz iz profila, trup frontalno (od spredaj), noge iz profila. Opazne so močne barve, ločitev med moško in žensko figuro glede na velikost in barvo polti. Perspektiva je hierarhična (vrednostna): pomembnejši so večji. 	

2. naloga: Poznavanje arhitekture, antika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dorski ♦ jonski ♦ korintski ♦ toskanski ♦ kompozitni 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ jonskemu	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ steber ♦ kapitel ♦ arhitrav ♦ triglifi ♦ metope ♦ timpanon 	Za pet ali šest pravih rešitev 3 točke, za tri ali štiri pravilne 2 točki, za eno ali dve 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Konstantinov slavolok	
	1	♦ zgrajen v čast imperatorjem in vojskovodjem, ko so se vračali z vojnih pohodov	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ fasade srednjeveških in renesančnih cerkva ♦ renesančni in zgodnjebaročni oltarji ♦ neoklasicistična arhitektura 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ bazilika ♦ terme ♦ amfiteater ♦ gledališče ♦ cirkus ♦ akvadukt ♦ viadukt ♦ mestna vrata 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ v pravih kotih sekajoče se ulice ♦ potek ulic S–J ali V–Z ♦ insula na križiščih cest ♦ forum na križišču glavnih dveh cest ♦ cardo ♦ decumanus ♦ mesto obdaja obzidje 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

3. naloga: Ikonografski motivi od zgodnjekrščanske do renesančne umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Heliosova kvadriga/Helios ♦ Apolon 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Orfej ♦ Hermes Krioforos ♦ nosač teleta/Moskoforos – Mladenič s teletom 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ riba ♦ križ ♦ Kristusov monogram ♦ vinska trta ♦ jagnje ♦ oven ♦ jastog ♦ alfa in omega ♦ hi ro 	Za en pravilen odgovor 1 točka..

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ križani/razpelo	
	1	♦ Kristus je pribit s tremi ali štirimi žebli, običajno je upodobljen mrtev, z opasico okrog ledij, na glavi ima trnovo krono, na križu je običajno napis INRI.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	slika 4 ena od: ♦ prestol modrosti (Salomonov prestol) ♦ Marija Nova Eva ♦ Marija Kraljica z Detetom na prestolu	
	1	♦ Marija je upodobljena na okrašenem prestolu z blazinami, v rokah drži jabolko, kot rešiteljica izvirnega greha, dolg pas simbolizira njeno deviškost, krona na glavi in prestol jo označujeta kot nebeško kraljico in kot božjo mater.	
	1	slika 5 ena od: ♦ sočutna ♦ pieta	
	1	♦ Žalostna mati objokuje mrtvega sina, poudarjena je Marijina žalost in objokovanje, trpljenje.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	ena od: ♦ Marija predstavlja vez med zemljo in nebesi, je posrednica med ljudmi in Bogom. ♦ Predstavlja božjo izvoljenko in roditeljico Boga, kot mati je polna razumevanja in milosti. ♦ Marija je priprošnjica in zavetnica človeškega rodu.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	ena od: ♦ Sveta družina ♦ Marija in Jožef z Jezuščkom ter Janezom Krstnikom	
	1	♦ Poudarjeno je Marijino sprejemanje Jezuščka v naročje, podaja ga Jožef, Janez Krstnik ponazarja krst, goli moški akti ponazarjajo poganski svet, stanje duše pred zakramentom krsta, poudarjena je idila med družinskimi člani.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	ena od: ♦ Oblika tonda in format dela kažeta, da gre za delo, ki je nastalo za zasebne prostore. ♦ Motiv dela nakazuje, da je bilo delo naročeno ob poroki ali krstu otroka. ♦ Na okvirju dela so vključena heraldična znamenja družine. ♦ Umetnina je dobila ime po lastniku dela.	

4. naloga: Karolinška in otonska umetnost

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	slika 1 ♦ Evangelist Marko/sveti Marko	
	1	♦ (Krilati) lev, upodobljen pri pisanju. Ima svetniški sij (nimb, obstret).	
	1	slika 2 ♦ Cesar Oton II.	
	1	♦ Krona, žezlo, cesarska oblačila, sedi na prestolu, ob njem so personifikacije njegovih dežel z darovi (zlatimi krogli). Je večji od ostalih figur.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	3	tri od: ♦ Obe figuri sedita na prestolu. ♦ Prostora in perspektive ni. ♦ Telesi sta togi, anatomsko nepravilni. ♦ Obrazi niso individualizirani. ♦ Evangelist nosi antično tuniko, cesar škrlatni plašč, spet s fibulo. ♦ Cesar je večji od drugih figur. ♦ Značilna je ploskovitost. ♦ Barve so intenzivne.	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	3	tri od: ♦ lok ♦ steber ♦ kapiteli ♦ kupola	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ izvorni greh/očitanje greha	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Goloto so povezovali z grehom (pohoto, nečistostjo), zato je niso pogosto upodabljali.	
	1	♦ Izjemi sta največkrat podobi Adama in Eve (izvirni greh), prekletih v peklu pri poslednji sodbi, personifikacija Luxurie itd.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Karla Velikega	
	1	ena od: ♦ konjeniški kip(ec) ♦ konjeniški spomenik ♦ konjeniški portret ♦ drobna plastika	
Skupaj	2		

5. naloga: Renesančno kiparstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ obujanje antike ♦ realizem ♦ teorija proporcev ♦ perspektiva ♦ zgledovanje po antičnih spomenikih ♦ anatomija ♦ pomemben postane človek (človek je merilo vseh stvari) ♦ humanizem 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Biblija/Sveto pismo ♦ antična mitologija ♦ Ovidove Metamorfoze 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ portret ♦ nagrobni spomenik ♦ javni konjeniški spomenik/konjeniški portret ♦ moški svet 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ 3, 4 ♦ 5 ♦ 1, 2 	Za pet pravih odgovorov 4 točke, za štiri pravilne 3 točke, za tri pravilne 2 točki, za en ali dva pravilna 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Gea ♦ Terra ♦ Cerera ♦ Pozejdon ♦ Neptun 	
	1	♦ Benvenuto Cellini	
	1	♦ solnica	
	1	♦ zlato, emajl	
Skupaj	4		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Prepoznavanje umetniških del, 19. stoletje

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	3	♦ 2. neoklasicizem	
		♦ 3. romantika	
		♦ 4. realizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ C	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	♦ Franc Kavčič	
		♦ Salomonova sodba	
		♦ Narodna galerija v Ljubljani	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	3	♦ A, D, E	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	dve od:	Za en pravičen odgovor 1 točka.
		<ul style="list-style-type: none"> ♦ diagonalna kompozicija/razgibana kompozicija ♦ preišljena uporaba rdeče barve tkanine v kontrastu s svetlo barvo ženskih teles in Sardanapalovega oblačila ♦ sunkovito gibanje oseb ♦ slikovitost upodobljenih oseb in predmetov ♦ upodobitev nasilja 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	2	♦ Ivana Kobilca	Za vsako navedbo 1 točka.
		♦ realizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	1	♦ v Münchnu	

2. naloga: Impresionizem v slikarstvu

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Križanke v jeseni	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Slikarji slikajo trenutni vtis. Nenehno spreminjajočo podobo sveta slikajo optično, s stališča svetlobe in barve, slikajo na prostem (plenerizem). ♦ Raziskujejo optične pojave (npr. vpliv svetlobe na snov). ♦ Barve so razstavili na čiste, običajno svetle odtenke. ♦ Na platno slikajo s hitrimi potezami, barve so v debelih nanosih. Ni ostrih kontur.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Vsak trenutek je neponovljiv in bežen, zato se slikarji bolj kakor na motiv osredotočajo na spreminjanje svetlobe in luči na istem predmetu, na spreminjajočo se atmosfero v različnih letnih časih, urah dneva, vremenskih pojavih.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	3	♦ vsakdanje življenje ♦ kavarniško življenje ♦ nočno življenje (popivanje in prostituiranje v nočnih lokalih)	Za vsako navedbo 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Slika 2 je spremenila tradicionalni motiv počivajoče (speče) boginje ljubezni (Venere).	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Namesto vzvišene in lepe boginje v elegantnem okolju je slikar upodobil znano prostitutko s cenanim nakitom. ♦ Namesto idealne krajine oziroma razkošne palače je prostitutka v svojem delovnem okolju. ♦ Vse je videti ceneno, banalno. ♦ Namesto Venere, ki je spala, nam prostitutka namenja drzen, prediren pogled.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ Štimunga je bolj poudarjena osebna nota, lirično razpoloženje, upodobitev, ki kaže na intimnejše občutenje likovnega motiva.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	slika 5 ♦ Sejalec	
	1	♦ Sejalec je monumentalna podoba v soncu korakajočega kmeta: njegova setev bo vzklila, prinaša novo upanje za boljše čase.	
	1	slika 6 ♦ Črednik/Pastir	
	1	♦ Pri Čredniku (Pastirju) ne moremo določiti niti kraja niti časa – slika je ostala nedokončana. Grohar je prikazal monumentalno, simbolno upodobitev človeka sredi narave, v svetlobi, ki prizoru daje brezčasno alegorijo človekove osamljenosti ter dobrega dela in upanja. Gre za preinterpretacijo motiva dobrega pastirja.	
Skupaj	4		

3. naloga: Arhitektura 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Vsaka stavba naj kaže funkcijo, za katero je bila zgrajena, lepota je v neposrednem odnosu s funkcionalnostjo.	
	1	♦ funkcionalizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Bauhaus	
	1	♦ Walter Gropius	
	1	ena od: ♦ umetniki s kakovostnim industrijskim oblikovanjem pripomorejo k boljši družbi ♦ dostopnost izdelkov ♦ povezovanje in združevanje v celoto vseh zvrsti umetnosti ♦ premostitev razlike med umetnostjo in industrijo ♦ eksperimentalni in novi prijemi v izobraževanju	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	ena od: ♦ organska arhitektura ♦ modernizem	
	1	♦ Frank Lloyd Wright	
	1	ena od: ♦ umeščeno v naravo ♦ betonski kvadri kot skale ♦ voda pod zgradbo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Pariz	
	1	♦ kulturna ustanova, namenjena sodobni umetnosti	
	1	♦ kubus, ki ga krasijo različni konstrukcijski materiali: cevi, žice, konstrukcija odra iz kovine, tekoče stopnice ...	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	slika 4 ♦ Jože Plečnik	
	1	♦ klasično arhitekturno izročilo/moderni klasicizem	
	1	slika 5 ♦ Vladimir Šubic	
	1	♦ zmerni funkcionalizem	
Skupaj	4		

4. naloga: Kubizem in futurizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ tradicionalni motiv ženskega akta	
	1	ena od: ♦ Cezanne je oblike v naravi prvi razstavljal na posamezne geometrijske like in telesa/ ploskve. ♦ Avtor slike 1 je prvi, ki je združeval različne poglede na motiv (živa perspektiva). ♦ Picasso si je v času nastajanja slike ogledal Cezannovo retrospektivo v Parizu.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Pablo Picasso, Avignonske gospodične	Za dva pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	ena od: ♦ afriška umetnost ♦ prazgodovinska iberska umetnost ♦ Cezannovo slikarstvo	
	1	ena od: ♦ Delo načrtno krši lepoto tradicionalnega ženskega akta in tihožitja, ki sta predstavljena na povsem nov likovni način, združuje različne poglede. ♦ Avantgarda poskuša prekiniti dotedanjo tradicijo in išče nove likovne izraze.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ asemblaž ♦ Asemblaž je sestavljenka iz različnih materialov in najdenih odvrženih predmetov. 	<p>Še sprejemljivo:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ kolaž ♦ Kolaž je sestavljena lepljenka iz različnih papirjev.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	<p>slika 4</p> <p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Figura je oblikovana realistično. ♦ Postavljena je v izraziti kontrapost, okončine so napete in iztegnjene, telo zasukano. ♦ Telo je atletsko. ♦ Na obrazu so razvidna čustva, patos. ♦ Upodobljen je najbolj dramatičen trenutek, ko je junak napel pračo in jo bo zalučal. ♦ Upodobljen je starozavezni junak David. 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	<p>slika 5</p> <p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prikazano je energično gibanje figure. ♦ Gibanje je pretirano in spreminja figuro v valujoče nenavadne oblike. ♦ Oblike nakazujejo mišičasto, masivno figuro in njeno izrazito moč ... ♦ Površina kipa je spolirana in spominja na stroj. 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	<p>ena od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Poudarjeno je gibanje in moč telesa. ♦ Pri obeh to poudarjajo plapolajoča draperija in konice oblik, ki vzbujajo iluzijo vetra in hitrosti. ♦ Površina obeh kipov je zbrušena in gladka ... ♦ Izrazit je razkorak. 	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	<p>ena od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ slovesen razglas ♦ javna izjava ♦ idejni program nekega gibanja ali skupine 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Futuristi obožujejo nevarnost, energijo, zato opevajo lepoto dirkalnih avtomobilov, hrup velemest, vojno, povzdigujejo kult tehnike in industrializacije. 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Zaničujejo tradicionalno umetnost, do nje so sovražno naravnani in grozijo z uničenjem vseh institucij, ki so povezane z njo (muzejev, akademij, knjižnic ...). 	
Skupaj	2		

5. naloga: Poznavanje del iz moderne galerije

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ impresionizem	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ ekspresionizem ♦ nova stvarnost ♦ konstruktivizem ♦ abstrakcija ♦ nova podoba ♦ nadrealizem ♦ abstraktni ekspresionizem ♦ konceptualizem ♦ retroavantgarda	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Zoran Mušič	
	1	ena od: ♦ čas, ki ga je prebil v koncentracijskem taborišču Dachau ♦ čas 2. svetovne vojne	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ Venó Pilon	
	1	♦ nova stvarnost/ekspresionizem	
	1	ena od: ♦ psihološko okarakteriziranje ♦ upodobitev notranjega stanja/duševnega stanja ♦ zvrnjena perspektiva ♦ poseben poudarek na oblikovanju rok in izrazov na obrazih ♦ popačena (deformirana) podoba	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ France Kralj	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	1	♦ Slika nam kaže razliko med kmečkimi in mestnimi otroki.	
	2	dve od: ♦ Kmečki deklici sta bosí, mestni obuti. ♦ Kmečki deklici sta razmršani, mestni počesani. ♦ Kmečki deklici sta v oblekah, sešitih iz enakega blaga.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Landart/konceptualizem	
	1	♦ OHO	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3. 3. 2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2015 – Umetnostna zgodovina).

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti likovnega dela	0 točk	4 točke
	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti likovnega dela	0 točk	4 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost; primerjava spomenikov	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	4 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga in primerjava nista jasni	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do likovnih del ni naveden	0 točk	4 točke
	zapis odnosa o izbranih likovnih delih	1–2 točki	
	smiselna opredelitev odnosa do izbranih likovnih del z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ cerkev San Vitale ♦ Ravena ♦ 526–547 (prva polovica 6. stoletja) ♦ monumentalna gradnja ♦ opečna gradnja ♦ bizantinska umetnost
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ San Vitale je opečnata stavba. ♦ Zasnovana je kot središčna (centralna) arhitektura. ♦ Osrednji oktagon je visok tri nadstropja, kupola pa nima več izvirne oblike. ♦ Okoli osemkotnega prostora je obhod, ki nadomešča stranske ladje, nad njim pa je galerija (emporej). ♦ Popolnost osemkotnika prekinja apsida. Osrednji osemkotnik obkroža osem slopov. ♦ Notranjost je pregledna, razgibana in jasno razčlenjena na posamezne prostore. Opazni so kontrasti med osvetljenimi in senčnatimi prostori. Zaradi precej velikih oken je cerkev svetla. Pod svetlobnim nadstropjem se osrednja ladja v pritličju razširja v stranski obhod – to je ambulatorij, obhodni del cerkve, z galerijo v nadstropju nad njim. Kupola učinkuje kot poseben vir svetlobe za središčni del in tudi apsida je razsvetljena z dvema vrstama oken. ♦ Vsaka stranica osemkotnika šteje po tri okna, ki jih ločujejo lizene. V nadstropju apsidalnega dela se pojavi trifora. ♦ Pred stavbo je nekoč stal atrij, od katerega se je ohranil nenavaden narteks (ki ni simetričen) z dvema stolpoma. Cerkev je bogato okrašena z mozaiki (npr. s portretoma cesarja Justinjana in njegove žene Teodore), materiali v njej so razkošni (npr. porfir, jaspis, oniks in bogate barve, kot sta škrlatna, modra, zelena in zlata itd.). ♦ Kiparskega okrasja ni, cerkev pa ima zelo lepo izklesane kapitele z videzom kamnite čipke.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev je posvečena krajevnemu mučencu sv. Vitaliju, ki je bil začetnik krščanstva v Raveni. ♦ Uporabljali so jo kot dvorno kapelo bizantinske uprave v Raveni. ♦ V San Vitale je izražena simbolika s številom osem (oblika osemkotnika) kot simbolom večnosti in številom tri kot božjim številom (Sv. trojica: tri okna v steni, trifora v prvem nadstropju apsid). ♦ Nasprotje med skromno opečnato zunanjščino in razkošno mozaično okrašeno notranjščino temelji na izročilu prvih krščanskih bazilik, ki poudarjajo poduhovljeno notranjost krščanske vere. ♦ Najbolj znana mozaika v cerkvi prikazujeta uradna portreta bizantinskega cesarja Justinjana in njegove žene Teodore. Simbolno sta večna darovalca v tej stavbi.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pobudnik gradnje cerkve San Vitale je bil ravenški škof Eklezij, pokrovitelj gradnje pa je bil tamkajšnji bankir grškega rodu Julianus Argentarius, čigar monogram je najti na kapitelih. ♦ Cerkev so posvetili v času škofa Maksimijana, ki je upodobljen na mozaiku v Justinjanovem spremstvu. ♦ Na sliki 2 a in b je Bramantejev Tempietto, ki je nastal v visoki renesansi, po letu 1502, in stoji v Rimu (San Pietro in Montorio). ♦ San Vitale in Tempietto sta središčno zasnovani dvonadstropni stavbi, katerih osrednji del pokriva kupola. ♦ Obe stavbi, San Vitale in Tempietto, stojita na mestu, kjer sta mučeniške smrti umrla svetnika (sv. Vitalij in sv. Peter): takim zgradbam pravimo martirij. Za martirij je značilna središčna zasnova, saj so take stavbe izvorno obdajale in označevale grobove mučencev kot mavzoleji ali spominske kapele. ♦ V nasprotju s preprosto opečnato zunanjščino San Vitale je bil Tempietto zgrajen kot arhitektura, ki bi bila občudovana zaradi svoje zunanjščine, ker je notranjščina premajhna za izvajanje obredja. ♦ Okrogla oblika tempeljčka simbolizira božansko popolnost. Število 16 je veljalo za popolno (8 je število neskončnosti in ponovnega vstajenja). Tudi v cerkvi San Vitale je izražena simbolika s številom osem (oblika osemkotnika) kot simbolom večnosti. ♦ Tempietto je manjši od San Vitala: premer notranjščine je le 4,5 metra, višina stavbe je

	<p>13 metrov. Kljub majhnosti pa stavba deluje monumentalno.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev San Vitale je zgrajena po bizantinskih vzornicah: njena zasnova posnema cerkev sv. Sergija in Bakha v Carigradu, ki je nastala le nekaj let prej. ♦ Bramante se je pri načrtovanju Tempietta zgledoval po antičnem arhitektu Vitruviju in teoriji zgodnjerenesnančnega arhitekta Leona Battista Albertija. ♦ Bramante se je zgledoval po antičnem krožnem templju (tolosu). Tolose je lahko proučeval v Rimu (Vestin tempelj) in bližnji Ostii (tempelj Herkula zmagovalca). ♦ Podobno kakor San Vitale je tudi Tempietto nastal po vladarjevem naročilu. Naročnika sta bila španski kralj Ferdinand II. Aragonski in njegova žena Izabela Kastiljska. ♦ Po zgledu San Vitala je dal cesar Karel Veliki v 9. stoletju v Aachnu zgraditi dvorno kapelo, ki je spadala v sklop njegove dvorne palače. Arhitekt Odon iz Metzja je vzor nekoliko predelal. ♦ S Tempiettom je Bramante dosegel idealno združitev antičnega in krščanskega svetišča. Podobne stavbe srečamo tudi v sočasnem slikarstvu, npr. na upodobitvi Idealnega mesta slikarja iz Urbina iz bližine Piera della Francesce, na Peruginovi freski iz Sikstinske kapele Kristus izroča ključe sv. Petru, na Rafaelovi Marijini zaroki ... S svojo središčno zasnovo je Tempietto utelešal ideal visokorenesančne arhitekture. Bramante je vplival na Andrea Palladia, mala kupola je svoje povečane odmeve našla v cerkvah sv. Petra v Rimu, sv. Pavla v Londonu, na Kapitolu v Washingtonu. Bernini je obliko kupole Tempietta posnel v oltarju v kapeli Sv. zakramenta v severni ladji bazilike sv. Petra v Rimu.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ stolnica Notre-Dame ♦ Reims ♦ 1211 do konec 13. stoletja ♦ (visoka) gotika ♦ velikost: stavba velikih mer ♦ kamnita gradnja
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Stolnica Notre-Dame v Reimsu je visoka, mogočna kamnita triladijska bazilika s triladijsko prečno ladjo. ♦ Transept prehaja v petladijski kor s kornim obhodom in žarkasto razporejenimi kapelami. ♦ Stavba je grajena skeletno: to gradnjo so omogočila nova matematična in statična spoznanja. Stene so prevrtljene, okenske površine so ogromne. ♦ Značilen element gotske gradnje je šilasti lok, pri katerem se oporne točke razporedijo enakomerneje. ♦ Križnorebrasti obok je v notranjščini visok 38 metrov – bistvena značilnost gotske arhitekture je njena težnja po višinskem vzgonu. Križna rebra sama nosijo težo – izhajajo iz slopov in služnikov. ♦ Teža oboka se prenaša na zunanje opornike (oporne loke). Zunanji oporniki se končujejo s fialami. ♦ Posamezni deli prostorskih enot v Reimsu so povezani v enovit, pregleden prostor. ♦ Pomembna je tudi skladnost med višino in širino stavbe. Glavna ladja ima trinadstropno steno, sestavljeno iz visokih spodnjih arkad, triforija in oken s krogovičji. ♦ Okna krasijo vitraji – do danes se je ohranila le kaka četrtina izvornih. ♦ Na zahodni fasadi sta dva nedokončana zvonika. Opaziti je stopničasto poglobljeni slavoločni vhod s tremi šilasto zaključenimi timpanoni. V sredini je rozeta, nad njo pa galerija kraljev (tu so namreč kronali francoske kralje) in dva osemkotna zvonika.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Gotska katedrala simbolizira nebeški Jeruzalem, o katerem je v svojem Razodetju (Apokalipsi) pisal sv. Janez Evangelist. Katedrala je zemeljska prispodoba nebeškega raja. ♦ Pomembna je bila tudi simbolična svetloba, ki je v mavričnih odtenkih osvetljevala prostor (Bog je luč sveta). Barvne lise svetlobe lahko simbolno razumemo kot 12 vrst (pol)dragega kamenja, iz katerega je sezidano nebeško mesto. To mesto branijo angeli na cerkveni zunanjščini.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kiparsko okrasje gotske katedrale predstavlja enciklopedično srednjeveško znanje, tedanje poznavanje sveta zgodovine človeštva. ♦ Zahodna fasada govori o Marijinem življenju (Mariji je cerkev tudi posvečena) in Kristusu, saj njegovo gospostvo kot tuzemski namestniki nadaljujejo francoski kralji, upodobljeni na kraljevski galeriji. Tu so namreč kronali francoske kralje. ♦ Kipi na preostali fasadi govorijo o legendah, svetopisemskih osebah in domačih svetnikih, povezanih z Reimsom. ♦ Celoto dopolnjujejo manjši reliefi, ki spadajo v splošno srednjeveško ikonografijo (npr. mesečna opravila in zodiakalna znamenja, kipi antičnih in starozaveznih prerokov itd.). ♦ Gotska katedrala v Reimsu je celostna umetnina, pri kateri je bila zaradi njene funkcije posebej poudarjena ikonografija kronanja. Pravkar kronani kralj je stopil pred veličastno cerkveno pročelje: nad njim je bil veličasten relief Marijinega kronanja.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki 2 je romanska katedrala St. Sernin v Toulousu. Obe cerkvi, St. Sernin in Notre-Dame v Reimsu, sta zasnovani vzdolžno in imata v tlorisu obliko latinskega križa. ♦ Obe imata triladijski transept in korni obhod z žarkasto razporejenimi apsidolami (kornimi kapelami). Sta monumentalni zgradbi. ♦ V nasprotju z masivno in strogo gradnjo romanske katedrale, ki je simbolizirala božjo trdnjavo na zemlji, je gotska katedrala celostna umetnina, v kateri je imela osrednjo vlogo lepota, saj je simbolizirala nebeški Jeruzalem na tem svetu. ♦ V St. Serninu in v Reimsu opazimo tloris, zasnovan na vezanem sistemu: presečišče med glavno in prečno ladjo v tlorisu začrta osnovno prostorsko enoto, križiščni kvadrat, ki se v polovicah z večkratnikom ponavlja ter določa dolžino glavne in prečne ladje in dolgega kora. Četrtnike so mera stranskih in prečne ladje. ♦ St. Sernin krasijo banjasti oboki, katedralo v Reimsu pa križnobrebasti. ♦ V romanski gradnji St. Sernina so stalna likovna prvina polkrožni loki, v gotski reimški katedrali pa so loki šilasti. ♦ St. Sernin je grajen masivno iz opeke in belega kamna, stolnica v Reimsu pa je grajena skeletno samo iz kamna. ♦ St. Sernin je največja ohranjena in najnatančneje zgrajena romanska cerkev. Je značilen spomenik za ta umetnostni slog. Njen kamniti banjasti obok z oprogami velja za zgodnji dosežek te zahtevne gradnje. Nastal je pod nadzorom izjemnega stavbnega mojstra, ki je ob poznavanju starejše arhitekture izpopolnil možnosti tedanje gradnje do zadnjih podrobnosti. ♦ Hkrati je romanska cerkev, ki je na seznamu Unescovih spomenikov. Ime nosi po prvem škofu v Toulousu, ki je sredi 3. stoletja umrl mučeniške smrti. Stoji ob romarski poti od Arlesa proti Santiagu de Composteli, na Vii Tolosani, ki je bila v začetku 11. stoletja zelo priljubljena. Čaščenje relikvij svetnikov je romarjem dajalo upanje na čudežno ozdravitev ali odrešenje. Relikvije so morale biti v cerkvah razpostavljene na vidnem mestu – tej nalogi so prilagodili tudi arhitekturo. Za transeptom in apsidno so nad kripto dodali korni obhod, razširjen z žarkasto razporejenimi kapelami. ♦ Stolnica v Reimsu se je zgledovala po stolnici v Chartresu. ♦ Katedrala v Reimsu stoji na mestu starejše karolinške cerkve. V zgodnji gotiki so zgradili novo cerkev, ki je v požaru zgorela. Le leto po požaru so postavili temeljni kamen nove stolnice (1211). Za gradnjo te stavbe je skrbelo več stavbarskih mojstrov. Večina del je bila končana do konca 13. stoletja. Imena glavnih stavbarskih mojstrov so zapisali v tlakovce nekdanjega labirinta, ki je simboliziral pot duhovnega očiščenja pred vstopom v glavno ladjo. ♦ Ker so v Reimsu konec 5. stoletja krstili frankovskega poganskega kralja Klodvika, prednika francoskih kraljev, je bila stolnica pomembna tudi kot prostor kronanja 29 francoskih kraljev. Zato stolnica v Reimsu poleg Chartresa, St. Denisa in pariške stolnice Notre-Dame spada med štiri francoske kraljevske katedrale. ♦ Katedrala v Reimsu je pomemben spomenik visoke gotike: poleg stolnice v Amiensu je najpomembnejši dosežek umetnosti v tej dobi. V Reimsu so se šolali stavbarski mojstri, ki so arhitekturne in kiparske novosti širili v Anglijo in Nemčijo.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo Buonarroti (1475–1564) ♦ strop Sikstinske kapele, 1508–1512, 40 x 13 m in Poslednja sodba, 1536–1541, 13,7 x 12,2 m ♦ delo velikih mer ♦ oboje freska ♦ Sikstinska kapela, Vatikan, Rim ♦ visoka renesansa
2	<p>STROP SIKSTINSKE KAPELE</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Enoladijska kapela je banjasto obokana. Michelangelo je razčlenil obok z navideznimi arhitekturnimi okviri na manjša polja v obliki različnih geometrijskih likov, da je na stropu lahko razvrstil več vsebinskih ciklov. ♦ Navidezne, samo naslikane arhitekturne obrobe, zidci, konzole, oproge, izjemno učinkovito členijo obok, hkrati pa dajejo celotni poslikavi videz enotnosti. Z njimi je ustvarjen okvir za figure, pa tudi branje prizorov je s tem, ko so postavljeni v red, veliko lažje. ♦ Vseh prizorov je 33 s 343 figurami, ki so v različnih prizorih različno velike. ♦ Celoten obok razdeli na manjše enote pet parov oprog. Med njimi se oblikuje devet pravokotnih polj, pet je manjših in štiri večja, v izmeničnem ritmu nanizana po osi oboka in obrnjena proti oltarju. ♦ Figure golih mladcev, ignudov, sedijo na navideznih arhitekturnih okvirih teh pripovednih prizorov in držijo girlande, ki nosijo navidezne (naslikane) bronaste medaljone z reliefi z zgodbami iz Stare zaveze. ♦ Na konzole, postavljene med obočne kape nad okni, je Michelangelo postavil prestole z velikanskimi liki sedmih starozaveznih prerokov in petih antičnih sibil, ki se enakomerno izmenjavajo. ♦ Figure imajo močna atletska mišičasta telesa, postavljene so v razgibane, domiselne drže, ki se nikoli dvakrat ne ponovijo. ♦ V doživljanje naslikanih prizorov se vključuje stopnjevanje svetlobe od spodaj navzgor, ki se razžari v osrednjih devetih prizorih. ♦ Drugemu opaznemu stopnjevanju sledimo, ko se od vhoda do oltarja manjša število figur v osrednjih prizorih do ene same končne figure Boga, hkrati pa liki prerokov in sibil postajajo vse večji. ♦ Najverjetneje pa je Michelangelo predvidel, da bo obiskovalec že ob vstopu v kapelo lahko s pogledom razbral poslikano celoto, zato je bolj oddaljene figure naslikal večje. Prizori so orientirani tako, da so prilagojeni za pogled papeža, ki sedi na prestolu v oltarnem delu. ♦ Na stropu Sikstinske kapele je Michelangelo uporabljal svetle, nasičene in komplementarno kontrastne barve v tehniki buon fresco (slikanje na sveži omet). ♦ K utripajočemu učinku barv pripomorejo najopaznejše rumena, zelena in vijoličasta, zadnji sta še posebno poudarjeni kot osrednji liturgični barvi pri maševanju. <p>POSLEDNJA SODBA</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V Poslednji sodbi je kompozicija zgoščena in manj pregledna, saj je sestavljena iz prepletene množice kakih 400 figur. ♦ Prizor na oltarni steni je naslikan skoraj 30 let pozneje v temnejših tonih, ki odsevajo spremenjeno razpoloženje in mračnejšo vizijo. ♦ Fresko lahko razdelimo v štiri vodoravne figuralne pasove, ki se delijo v levo in desno polovico. Leva polovica (to so figure na Kristusovi desnici) je namenjena vstajanju mrtvih iz grobov, ki se vzpenjajo v nebesa, desna pa pogubljenim, ki omahujejo v pekel. ♦ V sredini je skupina angelov s trobentami in knjigo razodetja, ki napoveduje sodbo, nad njo pa osrednja skupina Kristusa in Marije s svetniki, apostoli, mučenci in drugimi nebeščani. ♦ Celota deluje dramatično, v tem delu prevladujejo manj idealne in bolj človeško izrazne ter s telesnimi nepopolnostmi zaznamovane figure, ki so včasih celo groteskne.
3	<p>STROP SIKSTINSKE KAPELE</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Celota naj bi ilustrirala zgodovino človeštva, ki se je začela s prvim obdobjem pred Mojzesovim sprejetjem tabel postave. Ta čas prikazujejo podobe v osrednji osi na temenu oboka z motivi iz stvarjenja sveta, stvarjenja človeka in izgube božje milosti, ki jim sledijo prizori iz Noetove zgodbe.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Navzdol se zgodba nadaljuje prek motivov iz židovske Stare zaveze na bronastih medaljonih v rokah ignudov in na štirih vogalnih pendentivih ter s preroki, sibilami in Kristusovimi predniki, ki so napovedali Kristusov prihod na Zemljo. ♦ Novo obdobje Nove zaveze se začne s Kristusovo smrtjo in vstajenjem. Njegovo predpodobo zaradi smrti in vstajenja predstavlja figura Jone, postavljena v glavni osi nad Kristusom v Poslednji sodbi. <p>POSLEDNJA SODBA</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ To je prizor iz Apokalipse, ki opisuje Kristusov drugi prihod na zemljo. Poslednja sodba pa je temačna vizija konca. ♦ Vsi povzdignjeni in prekleti so prepleteni v človeški gmoti, ki prosi za milost razjarjenega Boga. ♦ Na oblaku pod Kristusom sedi Jernej s človeško kožo v rokah, da bi pokazal, kako je bil mučen (odrl so mu kožo). Obraz na tej koži pa ni svetnikov, temveč Michelangelov. Tu so še drugi apostoli in svetniki, nekateri prepoznavni po svojih atributih, npr. Peter s ključi, Janez Krstnik z ovčjim krznom, Lovrenc z rešetko, Katarina s kolesom, Sebastjan s puščicami itn. ♦ Človeške duše spodaj ponovno vstajajo in se spreminjajo nazaj v svoje prvotno človeško stanje. V spodnjem delu je gruča angelov s trombami, ki napovedujejo poslednjo sodbo. ♦ V sredini freske je Kristus kot sodnik z Marijo, ki je umaknila pogled in sodbo v celoti prepustila sinu. Kristus deluje jezno in neprizanesljivo. ♦ Novost je upodobitev pekla, saj ga Michelangelo ne konkretizira kot žrelo pošasti, ki ponazarja vrata pekla. Pač pa podobo povzame po Dantejevi Božanski komediji in vanjo vključi dva mitološka junaka, ki ju omenja pesnik, Harona, brodnika v svet mrtvih, in Minosa, sodnika v podzemlju, ki je ovit s kačo. ♦ Od oltarne proti vhodni steni se zvrsti devet prizorov iz Geneze, kakor si sledijo v zgodbi o stvarjenju sveta, najprej trije prizori stvarjenja neba in zemlje, ločitve svetlobe od teme in vode od kopnega. Sledijo stvarjenje Adama, stvarjenje Eve in sestavljeni prizor izvirnega greha in izgona iz raja. Zadnji trije prizori se začenjajo z motivom Noetove daritve, sledita vesoljni potop in Noetova pijanost. ♦ V lunetah, ki obdajajo polkrožna okna, in obočnih kapah nad njimi so Kristusovi predniki. Na štirih vogalnih pendentivih so prikazane zgodbe iz Stare zaveze na temo odrešenja izraelskega ljudstva (nad oltarjem Hamanova smrt in bronasta kača, nad vhodom Judita s Holofernom in David z Goljatom). ♦ V četrtem pasu, v poljih dveh lunet, sta skupini angelov, ki nosita orodje Kristusovega mučeništva. Osrednji lik je mladi Kristus sodnik, ki v dejavnem položaju, v hoji, razporeja like okoli sebe v izvoljene in pogubljene, tako da njegova desnica povzdiguje blažene, levica pa zavrača preklete grešnike. Njegov zasuk poudarja krožno gibanje celotne poslikave v smeri urinega kazalca.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Poslikavi naj bi simbolizirali doktrino katoliške Cerkve, zato so njuni motivi povzeti predvsem po Svetem pismu. ♦ Likovno naj bi bili predstavljeni temeljni motivi za razumevanje temeljnih verskih resnic in sledijo srednjeveški opremi cerkva, ki naj bi likovno nagovarjala nepismene vernike in jim pomagala pri razumevanju temeljnih vsebin. ♦ Tak tip poslikave imenujemo Biblija za reveže (Biblia pauperum). ♦ Ikonografska oprema obeh prostorov je zelo kompleksna in razvejena, sestavljena iz več motivov. Simbolno naj bi motivi upodabljali božjo slavo in nebeško liturgijo, ki je povezana z idejo o nebeškem Jeruzalemu. Motivi so prevzeti iz različnih delov Svetega pisma, obema poslikavama pa je skupno, da se navezujeta na Apokalipso. V Sikstinski kapeli so motivi predstavljeni stvarneje, bolj fizično in prostorsko resnično. To je najlepše razvidno pri istem motivu angelov z apokaliptičnimi trobentami in angelov z orodjem Kristusovega mučeništva (arma Christi), ki ga najdemo pri obeh poslikavah. V Sikstinski kapeli je vključen v kompozicijo Poslednje sodbe, v Mirni pa je razdrobljen na posamezna obočna polja prezbiterija. ♦ Prizori na stropu Sikstinske kapele razdelijo prostor na dva dela – na prostor za cerkvene dostojanstvenike, nad katerim je zgodba stvarjenja, in prostor za laike z zgodbo človekovega padca, izgona in očiščenja. Temu ustreza predelna stena, tranzena, ki ločuje notranje svetišče od zunanjega in predstavlja tudi mejo, za katero potekajo zadnji trije prizori zunaj paradiža. V mirnski cerkvi se je v razširjeni obliki uresničila ikonografska shema kranjskega prezbiterija, tipa poslikave, ki je smiselno izkoristil arhitekturo in se podredil zvezdasti členitvi oboka na manjša polja, ki jih zarišejo rebra. Prezbiterij kot najsvetejši del cerkve in v njem njegov obok sta postala prizorišče, na katerem je uprizorjeno nebo, njegov vladar in spremljevalci. Simbolično središče poslikave je Kristus, obdan s simboli evangelistov, tu je središče razširjeno z novo simbolično skupino Marije s svetnicami. Sveti očetje so prikazani stoje in ne

	<p>sede ob mizah pri pisanju, kakor smo jih vajeni. Muzicirajoči angeli z glasbili so razporejeni po obočnih polah nad stenami. Tema angelskega zbora doseže vrhunec po številu angelov, pa tudi po raznovrstnosti in celovitosti zasedbe z različnimi glasbili.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Program ikonografske poslikave za papeško kapelo je bil verjetno vnaprej načrtovan, vendar ga je umetnik po svoje predelal, dopolnil, še posebno z danes nerazložljivimi ignudi in bronastimi medaljoni, ter uresničil s kar največ svobode onstran vseh ustaljenih pričakovanj. Kranjski prezbitarij je poslikan gotski prezbitarij, uveljavljen na Kranjskem, sledi značilnemu ikonografskemu programu. Njegovo ikonografsko shemo je opredelil umetnostni zgodovinar France Stele. Gre za tip poslikave, uveljavljen v osrednji Sloveniji (Gorenjska in Dolenjska, tedaj imenovani Zgornja in Spodnja Kranjska) v 15. stoletju. ♦ Sikstinska kapela je dvorna kapela v papeški Apostolski palači, v kateri poteka papeški konklave, postopki, s katerimi kardinali volijo novega papeža. Stavba ima preprosto obliko, vendar naj bi bila njena prostorska razmerja povzeta po jeruzalemskem templju, ki so ga leta 70 uničili Rimljani. Za njeno poslikavo so poskrbeli papeži, predvsem Julij II. in Pavel III. Papeži so sodelovali pri njeni ikonografski opreми, saj kot del poslikave nastopajo tudi družinski grbovni elementi (ignudi z bronastimi medaljoni). V gotiki se v evropski umetnosti prvič uveljavijo nacionalne posebnosti, ki so se izrazile v 15. stoletju in jih lahko odkrivamo tudi v slovenski poznogotski umetnosti. To je bil čas, ko se je pri nas začela uveljavljati meščanska kultura, krepila se je stanovska zavest in oblikovala so se lokalna umetnostna središča. Gradnjo novih cerkva je spodbujalo samozavestno meščanstvo in nove potrebe so pritegnile umetnike tudi od drugod. V opreми cerkva opazimo meščansko težnjo po celovitem estetskem urejanju ambientov v celostno umetnino. ♦ Imenitnost prostora in naročilo pri najpomembnejšem renesančnem umetniku govorita o prestižu in politični moči posameznih cerkvenih poglavarjev. Michelangelo je osrednja umetniška osebnost 16. stoletja. Njegova dela predstavljajo ideal visoke renesanse, pa tudi njeno krizo in zaton, ki odseva v pozni renesansi. Rim velja za največje umetnostno središče v prvi polovici 16. stoletja. Novost, ki jo je Michelangelo uveljavil v umetnosti, je upodabljanje človeškega telesa v skladu z antičnim lepotnim idealom, vendar prežetega z renesančno čutnostjo in psihološko poglobljenostjo značajev. V izraz figur je prenesel potezo iz svojega kiparstva, ki so ji sodobniki rekli terribilità (strašnost, grozovitost), to je, da figure s svojo silovitostjo, močjo volje in jezo v gledalcu vzbujajo strahospoštovanje. ♦ Mojster Bolfgang je bil umetnik precejšnje kakovosti, o njegovem izvoru pa ne vemo ničesar. Njegov slog se odlikuje zlasti v izrazito blagih in milih likih svetnic ter elegantnih svetniških postavah v izbranih državah. Vseskozi je ohranjen lepotni tip obraza, ki se mu včasih doda trpki priokus. Pri delu si je slikar pomagal z grafičnimi predlogami Mojstra E. S., zato pravimo da se je izoblikoval v nemškem slikarstvu poznogotskega realizma.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Diego Velázquez ♦ <i>Las Meninas</i> ♦ 1656 ♦ olje na platnu ♦ 318 x 276 cm (monumentalne mere) ♦ Museo del Prado, Madrid ♦ baročno slikarstvo.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Infanta Margarita Španska stoji med svojima spletičnoma, na desni sta dva pritlikavca, eden z nogo dreza v spečega bulmastifa, v ogledalu na zadnji steni sobe vidimo kralja in kraljico, kako stojita pod rdečo zaveso in pozirata svojemu dvornemu slikarju, na vratih je kraljičin komornik, slikar pa stoji pred velikanskim platnom na štafelaju, obrnjenem proti gledalcu s hrbtom. ♦ V linearni perspektivi zgrajen prostor ima očišče v odprtih vratih v ozadju, natančneje, v komornikovem pregibu roke. ♦ Kompozicija slike je izjemno kompleksna, prostor zapleteno zasnovan, prostorski plani se vrstijo en za drugim in se zaradi odprtih vrat v ozadju navidezno še nadaljujejo za sliko in v ospredje, v prostor proti gledalcu. ♦ Slikarjevo premišljeno uporabo barve lahko razberemo iz popolnosti v ujemanju tonskih razmerij. ♦ Navidezno prostorsko globino oblikuje tudi osvetljenost postav in prostora, pretanjena je dvoigra svetlobe in sence, sliko osvetljuje več virov svetlobe (svetel snop žarkov sije iz ozadja skozi odprta vrata, v katerih stoji komornik, osrednji prizor s petletno infanto v središču pa je osvetljen z desne strani skozi veliko okensko odprtino, ki je ne vidimo), deklica je edina od vseh oseb upodobljena v polni osvetljavi.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Reprezentančen skupinski portret kraljeve družine z infanto Margarito v središču, ki pa bolj kakor člane družine prikazuje, kakšno moč ima slikarska iluzija, saj je umetnik sliko že vnaprej zastavil kot delo, s katerim je želel pred javnostjo potrditi svoje lastno mojstrsko obvladovanje slikarstva. ♦ Na sliki se zvrsti cela vrsta ikonografskih tem: portret, dvojni portret, skupinski portret, avtoportret in žanrska podoba slikarja, ki slika v svojem ateljeju. ♦ Življenje na dvoru je slikarju omogočilo, da je slikal pomembneže sproščeno, z bližine in s simpatijo. ♦ Dvoumna zasnova, saj ni jasno, kakšna slika nastaja na slikarjevem platnu, in ali je v ozadju zrcalo ali dvojni portret kraljevega para.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Diego Velázquez je postal dvorni slikar španskega kralja Filipa IV. zelo mlad, pri štiriindvajsetih letih, in si pridobil pomembno mesto na dvoru. Tam so imeli tudi zelo bogato slikarsko zbirko, ki jo je lahko proučeval in zanjo dokupoval dela. ♦ Velázquez je po priporočilu slikarja Rubensa kralj poslal na šolanje v Italijo, kjer se je seznanil s sočasnim italijanskim slikarstvom. Veliko del beneškega slikarja Tiziana je bilo v kraljevi zbirki, zato so imela velik vpliv na slikarja. ♦ Velázquez je ključna osebnost španskega baroka in je vplival na naslednje generacije slikarjev (Goya, Manet, Picasso ...). ♦ Velázquezovo delo je slikarski skupinski portret kraljeve družine, Moorov kip se osredotoča na arhetipsko podobo vladarjev, na njihovo predstavo kot o božji osebi ali od božjega blagoslovljenem bitju. ♦ Velázquez je figure naslikal realistično, obrazi imajo portretne značilnosti. Figure so postavljene v konkreten prostor v kraljevi palači v Madridu. Moorove figure so abstrahirane, naturalistično so poudarjeni udi. Za Moora je značilna uporaba valovitih oblik, izbočeni in vbočeni elementi in prazni volumni. ♦ Velázquez je navzočnost kralja in kraljice naslikal v ogledalu ali na sliki v ozadju prostora. To je tudi zanimiva slikarska iluzija, s katero se poigra slikar v samem delu. Moore je upodobil kraljevi par na preprosti klopi, ki spominja na prestol. Figuri sta postavljeni simetrično in frontalno, kot je značilno za vzvišene vladarske drže. ♦ Henry Moore je ustvaril svojo plastiko v času, ko so v Veliki Britaniji leta 1953 okronali novo kraljico Elizabeto II. Vendar delo ne povečuje moderne ustavne monarhije.

	<ul style="list-style-type: none">♦ Velázquez je redno s portreti spremljal odraščanje infantinje Margarite, osrednje junakinje te upodobitve, da so njeni starši slike lahko pošiljali na habsburški dvor kot obet Leopoldu I., kako odrašča njegova bodoča nevesta. Moore je v svojih delih velikokrat upodabljal starševsko ljubezen, navdih za njegovo delo je bilo tudi prebiranje pravljic svoji hčerki.♦ Velázquez je bil slikar, Moore je kipar, ki je delal v različnih materialih kot so vosek, kamen, bron.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Auguste Rodin ◆ Meščani Calaisa, 1884–1889 ◆ postavitve 1895, bron ◆ 219,5 x 266 x 211,5 cm, velike mere ◆ trg pred Mestno hišo, Calais ◆ postimpresionizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Kiparska skupina šestih moških likov je postavljena v javni prostor brez visokega podstavka, s čimer se bistveno razlikuje od drugih javnih kipov 19. stoletja. ◆ Kiparski podstavek ali plinta poveže šestorico med seboj in jo loči od preostalega prostora. ◆ Vseh šest oseb je predanih enemu skupnemu čustvu, povezane so v enotnem gibanju, s simbolnim predmetom, ključem mesta, ki ga morajo izročiti zavojevalcu. ◆ Rodin je upodobil osebe v nadčloveški velikosti ◆ Vsak od meščanov je modeliran v glini po živem modelu, najprej kot akt, potem pa mu je umetnik dodal oblačila. ◆ Figure so ekspresivne in učinkujejo monumentalno. ◆ Med osebami je izražena napetost, s katero se kip širi v prostor, k čemur pripomore tudi igra svetlobe na razgibani površini kipa. ◆ Površina kipa je sproščeno oblikovana in razkriva vpliv Michelangela in njegovega non finita ali nedokončanosti. ◆ Površina je oblikovana tudi pod vplivom impresionističnega raziskovanja svetlobe.
3	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Leta 1884 je Rodin od calajskega župana in uprave mesta prejel naročilo, da ustvari kip šestih meščanov, ki so se med angleškim obleganjem žrtvovali, da bi rešili svoje mesto. ◆ Angleški kralj Edvard III. je med stoletno vojno leta 1347 zahteval, da mu mesto izroči šest najvplivnejših in najbogatejših meščanov. ◆ To je bil kraljev pogoj, da neha oblegati mesto, katerega prebivalci so bili že povsem izstradani. ◆ Šest pogumnih mož se je odločilo za žrtev in skoraj goli, z zankami okoli vratu so se odpravili proti mestnim vratom. ◆ S predajo in verjetno prostovoljno smrtjo so pokazali izjemen pogum v dobro someščanov. ◆ Tema za spomenik je bila ob koncu 19. stoletja priljubljena, saj je krepila zavest o pripadnosti mestni skupnosti in pripravljenosti na žrtvovanje. ◆ Kiparsko delo priča o konkretnem zgodovinskem dogodku. ◆ Figure so trpeči posamezniki, soočeni s smrtjo. ◆ Revolucionarnost kipa je v tem, da je spomenik civilnemu pogumu in žrtvovanju, ne pa vojaškim zmagam in zavojevanju.
4	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Tema za spomenik je bila ob koncu 19. stoletja priljubljena, saj je krepila zavest o pripadnosti mestni skupnosti in pripravljenosti na žrtvovanje. ◆ Kiparsko delo priča o konkretnem zgodovinskem dogodku. ◆ Figure so trpeči posamezniki, soočeni s smrtjo. ◆ Revolucionarnost kipa je v tem, da je spomenik civilnemu pogumu in žrtvovanju, ne pa vojaškim zmagam in zavojevanju. ◆ Kakor Auguste Rodin tudi slikarji impresionisti prekršijo vsa pravila akademizma ter se odrečejo verskim, zgodovinskim in patetičnim vsebinam. ◆ Impresionisti obravnavajo barvno snov kot samostojen pojav, tako tudi Rodin obravnava material. ◆ Težnja je ujeti trenutek, utrinek iz zasebnega življenja, tudi kipar poskuša ujeti trenutek v upodobitvi. ◆ Claude Monet: Impresija je prva slika, zasnovana samo z barvnimi madeži, Rodin površino kipa razkroji s sledovi orodja. ◆ Pomembna je atmosfera prizora: zrak vibrira, na nebu so meglice, luč se razliva po vodni gladini, barve občutimo, kipar z igro svetlobe in sence na površini kipa ter izrazom telesnosti in duhovnega stanja upodobljenih beleži trenutek. ◆ Impresionisti slikarji oblike teles razdrobijo s čopičem na drobne ploskve, ki se odzivajo na osvetljenost, kiparji s poudarkom na površini kipa izražajo telesnost. ◆ Motivi, teme so vzete iz vsakdanjega življenja: pokrajina, ljudje; mestno življenje, zabave, parki, predmestja s tovarnami, trgovska пристanišča, železniške postaje, kipar upodobi zgodovinski dogodek. ◆ Impresionisti raziskujejo vpliv svetlobe na snov, raziskujejo koloristične in optične pojave v naravi, na prostem, kip je iz bronu, ima svetlečo površino.
5	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ arhitekt Jože Plečnik ♦ Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana ♦ 1936–1941 ♦ moderni klasicizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kubična stavbna celota posnema obliko in vlogo, ki jo je imela predhodnica te stavbe, Knežji dvorec. ♦ Spominja na renesančne mestne palače, predvsem na florentinske palazze. ♦ S kubično gmoto naredi na gledalca monumentalen učinek. ♦ Stavbni plašč s kombinacijo kamna in opeke spominja na antične glede ali na kraško arhitekturo. ♦ Stena se razvije od težke rustike iz kamna v pritličju do lažje opečnato-kamenite stene, ki jo členijo pomolno izstopajoča (angleška) okna v prvem in višjih nadstropjih, vse do izstopajočega, poudarjenega venčnega zidca. ♦ Tloris stavbe skorajda kvadratne oblike z eno poševno stranico je prilagojen nepravilni obliki zemljišča in je v notranjščini izravnán z dvojnim oknom čitalnice. ♦ Veliki navpični okni na stranskih fasadah, ki zaključujeta stranski stranici čitalnice, sta dodatno poudarjeni z monumentalnima jonskima stebroma, postavljenima na sredino oken. ♦ Zunanost razkriva notranji ustroj stavbe. ♦ Enaka je pomembnost vseh treh cestnih fasad stavbe. ♦ Nad stranskim vhodom na vzhodni strani je kip Mojzesa Lojzeta Dolinarja ♦ V notranjščini množica rokodelskih detajlov, bogastvo različnih tehnik, od ulivanja kovin do inkrustacij (razkošna vrata, ki vodijo v razstavni prostor), kovanega železa (rešetke na oknih) in ulivanja balustrov iz umetnega kamna (ki spominjajo na antične vaze).
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Premišljena je izbira materialov, ki s svojo žlahtnostjo povzdigujejo arhitekturo. ♦ Od vhoda v stavbo se obiskovalec obredno vzpenja skozi mračno in tesno stopnišče k svetlobi nad vhodom v veliko čitalnico. ♦ Stopnišče s stebri poudarja monumentalno os vzpenjanja od glavnega vhoda k čitalnici kot vrhuncu poti k spoznanju. ♦ V dvodelni zgradbi čitalnice prevladuje lesteneč ter jo predeli na levo in desno polovico, v vsaki sta dve vrsti miz. ♦ Arhitekturni detajli so primer industrijske estetike 19. stoletja (ograja v čitalnici je sestavljena iz serijskih jeklenih plinskih cevi). ♦ Simbolna katedrala slovenskega duha ima reprezentančno vrednost za slovenski narod.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Jože Plečnik je želel Ljubljano obogatiti z mestno palačo, tako kakor so florentinske mestne palače v renesansi prikazovale mestni kulturni razcvet. ♦ V arhitekturi se kažejo zgledi Plečnikovega učitelja Otta Wagnerja in nemškega historičnega arhitekta Gottfrieda Semperja. ♦ Jože Plečnik je najbolj zaznamoval podobo Ljubljane, NUK je najpomembnejše delo v slovenskem glavnem mestu. ♦ NUK je trajen spomenik slovenskega duha. ♦ Med izkopavanjem temeljev za NUK so bili odkriti ostanki obzidja starorimske Emone, ki jih je arhitekt vključil v ureditev okolice. ♦ Le Corbusier: Marijina cerkev nad Ronchampom je sakralna stavba, Plečnikov NUK pa posvetna. ♦ Obe stavbi sta oblikovani kot nepravilen četverkotnik in prilagojeni naravi terena. ♦ Za cerkev nad Ronchampom je značilna likovna kakovost gradbenih materialov in likovne lastnosti površinsko neobdelanega betona, NUK je zgrajen iz opeke in kraškega klesanca. ♦ Izrazita je vključenost cerkvene arhitekture v pokrajino, je organsko oblikovan prostor, ki ima stik z naravo, NUK je grajen v mestu in posnema renesančno palačo. ♦ Linije arhitekture cerkve so povezane s horizontalami okoliških hribov, NUK te značilnosti nima. ♦ Vzvišenost ambienta poudarja svetloba, kar ustvarja mistično, sveto ozračje, NUK z velikimi okni v čitalnici prav tako poudarja duhovno funkcijo svetlobe, je svetišče znanja.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.